

Mr. sc. Zorislav Kaleb*

**Tatjana Babić, dipl. iur.,
i Sunčana Roksandić, dipl. iur.**
OSNOVE ZDRAVSTVENOG PRAVA
Tipex d.o.o , Zagreb, 2006.

U izdanju nakladnika Tipex, d.o.o. iz Zagreba objavljena je knjiga *Osnove zdravstvenog prava* autorica Tatjana Babić i Sunčana Roksandić, pravnih savjetnica u Hrvatskoj liječničkoj komori.

Knjiga *Osnove zdravstvenog prava* izdanje je koje prvi put u Republici Hrvatskoj donosi sveobuhvatan pregled propisa koji se odnose na materiju zdravstvenog prava. Zdravstveno pravo *u užem smislu* obuhvaća skup pravnih pravila kojima se regulira sadržaj, način obavljanja, opseg te struktura provođenja zdravstvene djelatnosti od strane ovlaštenih zdravstvenih radnika, tj. posebna pravna pravila koja reguliraju sadržaj, opseg, ovlaštenike te način obavljanja liječničke, stomatološke, farmaceutske-biokemijske te sestrinske djelatnosti, a *u širem smislu* obuhvaća skup pravnih pravila drugih grana prava kojima se reguliraju i sva ostala pitanja koja na posredan ili neposredan način proizlaze ili nastaju u postupku pružanja zdravstvene zaštite.

Knjiga detaljno razrađuje sve relevantne izvore zdravstvenog prava, prvenstveno osnovne kao što su Zakon o zdravstvenoj zaštiti (NN 121/03, NN 48/05), Zakon o liječništvu (NN 121/03), Kodeks medicinske etike i deontologije zdravstvenih struka, Zakon o medicinsko-biokemijskoj djelatnosti (NN 121/03), Zakon o ljekarništvu (NN 121/03), Zakon o sestinstvu (NN 121/03), Zakon o stomatološkoj djelatnosti (NN 121/03), Zakon o zdravstvenom osiguranju (NN 94/01, 88/02, 149/02, 117/03, 30/04, 90/05), Zakon o zaštiti prava pacijenata (NN 169/04) te brojne ostale zakonske i podzakonske akte koji sadržavaju odredbe kojima se na posredan ili neposredan način reguliraju zdravstvena pitanja i obavljanje zdravstvene djelatnosti u Republici Hrvatskoj. U tom smislu, knjiga je važan izvor svih mjerodavnih propisa iz područja zdravstva.

Suci, odvjetnici, državni odvjetnici i ostali pravници koji dolaze u dodir s problematikom iz područja zdravstva, menadžeri u zdravstvu, sudski vještaci, pružatelji zdravstvenih usluga, tj. liječnici, stomatolozi, farmaceuti, inženjeri medicinske biokemije i medicinske sestre kao i studenti koji se osposobljavaju za zdravstvene djelatnike u ovoj će knjizi naći čitav niz korisnih poglavlja te steći uvid u pravne okvire pružanja zdravstvenih usluga. Pacijenti kao korisnici zdravstvenih usluga također će se pomoću ove knjige upoznati sa svojim

* Mr. sc. Zorislav Kaleb, sudac kaznenog odjela Općinskog suda u Zagrebu

pravima, no postat će i svjesniji svojih obveza, a sve u svrhu poboljšanja i unapređenja njihova zdravlja te osiguranja što uspješnijih i učinkovitijih tretmana. Ako pružatelji zdravstvenih usluga pogriješe pri obavljanju svoje djelatnosti, ova knjiga daje odgovore o svim oblicima njihove odgovornosti.

Zdravstveno pravo u Republici Hrvatskoj relativno se malo obrađivalo i ovakvo je izdanje bilo već dulje vrijeme potreba pravne i zdravstvene profesije. Do sada su se zdravstvenim pravom, s pravnog stajališta, bavili najviše prof. dr. sc. Petar Klarić, sadašnji predsjednik Ustavnog suda Republike Hrvatske, s građanskog aspekta, zatim prof. dr. sc. Vjekoslav Miličić najviše s etičkog i deontološkog aspekta, zatim prof. emeritus dr. sc. Zvonimir Šeparović i prof. dr. sc. Ksenija Turković s kaznenopravnog aspekta. Autorice Tatjana Babić i Sunčana Roksandić, obje pravne savjetnice u Hrvatskoj liječničkoj komori, prvi su put sveobuhvatno prikazale institute zdravstvenog prava te na taj način odredile tematiku koju pravna javnost treba detaljnije razrađivati. Također, autorice su prepoznale važnost interdisciplinarnog pristupa navedenoj temi te su za recenzente knjige izabrale dva stručnjaka, jednog u medicinskoj profesiji, a drugog u pravnoj, prim. mr. sc. Egidija Čepulića, dr. med., prvog predsjednika Hrvatske liječničke komore u samostalnoj Hrvatskoj koji poznaje problematiku obavljanja liječničke djelatnosti, te već spomenutu prof. dr. sc. Kseniju Turković, profesoricu kaznenog prava na Pravnom fakultetu u Zagrebu. Pri pravnim fakultetima ne postoji posebni obvezni predmet zdravstvenog prava te se ono do sada nije proučavalo sveobuhvatno. Knjiga može pomoći i pri donošenju sudskih presuda, posebice u kaznenopravnim i građanskopravnim pitanjima, te se nadamo da će, u tom smislu, pobuditi šire zanimanje pravne javnosti i otvoriti daljnje rasprave o regulaciji zdravstvenog sustava. Također na Pravnom fakultetu u Zagrebu postoji izborni predmet *medicina i pravo* program kojeg dijelom pokriva i ova knjiga.

Autorice u VIII poglavlja razrađuju institute zdravstvenog prava. U prvom poglavlju razrađuju osnove zdravstvenog prava, i to definiciju samog pojma i odnos zdravstvenog prava prema drugim granama prava (prema građanskom, trgovačkom, kaznenom, radnom, upravnom i međunarodnom pravu), navode načela zdravstvenog prava, i to posebno načela zdravstvene zaštite, a posebno načela provođenja zdravstvene djelatnosti. Također, u prvom poglavlju navode domaće i međunarodne izvore zdravstvenog prava. Posebno su se u ovom poglavlju osvrnule na ulogu ministarstva nadležnog za zdravstvo i Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje koji su donosioci brojnih podzakonskih akata koji bitno utječu na način i postupke funkcioniranja zdravstvenog sustava u Republici Hrvatskoj. Među donosiocima akata ne smijemo zaboraviti i na ulogu komora, krovnih strukovnih organizacija, i u tom kontekstu propise staleškog prava. Staleško pravo rezultat je samostalnosti strukovnih organizacija unutar zdravstvenog sustava koje na temelju zakonskih ovlasti mogu donositi

podzakonske opće akte kojima reguliraju osnovna pitanja iz područja struke (odjeljak 1.3.1.1.).

U drugom poglavlju, važnom za stjecanje znanja o samom funkcioniranju zdravstvenog sustava, autorice daju pregled organizacijske strukture zdravstvene djelatnosti u Republici Hrvatskoj, i to njezine primarne (domovi zdravlja, zdravstveni radnici u ugovornom odnosu s HZZO-om, ustanove za hitnu medicinsku pomoć, ustanove za zdravstvenu njegu, ljekarničke ustanove, ustanove za palijativnu skrb), sekundarne (poliklinike, bolnice, lječilišta) i tercijarne razine (klinike, kliničke bolnice i klinički bolnički centri) te na razini zdravstvenih zavoda. Posebnu pažnju autorice su posvetile trgovačkim društvima za obavljanje liječničke djelatnosti, što je omogućeno izmjenama *Zakona o zdravstvenoj zaštiti* od 29. srpnja 2003. (NN 121/03).

Treće poglavlje posvećeno je pružateljima zdravstvenih usluga: liječničkoj, stomatološkoj, medicinsko-biokemijskoj djelatnosti, djelatnosti medicinskih sestara te ljekarničkoj djelatnosti. Autorice su u trećem poglavlju pažnju posvetile stjecanju prava za obavljanje zdravstvene djelatnosti, izdavanju odobrenja za samostalni rad, organizaciji obavljanja djelatnosti, pravima i dužnostima zdravstvenih djelatnika kojih se moraju pridržavati prilikom obavljanja djelatnosti, vođenju i čuvanju zdravstvene dokumentacije te pretrazi prostora u kojima se obavljaju zdravstvene djelatnosti. Kako je pružanje zdravstvene zaštite kompleksni sustav koji uključuje više zdravstvenih djelatnosti čijim se međusobnim isprepletanjem osigurava cjeloviti tretman u pogledu brige oko očuvanja i zaštite čovjekova zdravlja, autorice su poseban odjeljak posvetile i međusobnom odnosu pružatelja zdravstvenih usluga.

U četvrtom poglavlju obrađuju se propisi koji se odnose na pacijenta kao osiguranika zdravstvenog osiguranja. Tako su vrste zdravstvenog osiguranja podijeljene na osiguranike osnovnog, dopunskog i privatnog zdravstvenog osiguranja. Pacijentom se smatra svaka osoba, bolesna ili zdrava, koja zatraži ili kojoj se pruža određena mjera ili usluga sa svrhom očuvanja i unapređenja zdravlja, sprječavanja bolesti, liječenja ili zdravstvene njege ili rehabilitacije. Prema navedenom, korisnik zdravstvene zaštite u Republici Hrvatskoj može biti bilo hrvatski državljanin bilo stranac (pravo na korištenje zdravstvene zaštite strancima posebno je obrađeno).

Peto poglavlje posvećeno je samom odnosu zdravstvenih djelatnika i korisnika zdravstvenih usluga. Obrađuje se njihov međusobni odnos s pravnog aspekta, razrađuju se prava i dužnosti pružatelja i korisnika zdravstvenih usluga u ostvarivanju zdravstvene zaštite s posebnim osvrtom na propise koji se odnose na informirani pristanak, profesionalnu tajnu i priziv savjesti pružatelja zdravstvenih usluga. Pružatelji i korisnici zdravstvenih usluga imaju zakonom i podzakonskim aktima određena prava i obveze kojih se moraju pridržavati u svojem ugovornom i, rjeđe, izvanugovornom odnosu. Takva su prava i dužnosti normirani u prvom redu Zakonom o zdravstvenoj zaštiti i Zakonom o zaštiti

prava pacijenata. Potonji, kao *lex specialis*, pobliže određuje prava pacijenata prilikom korištenja zdravstvenom zaštitom te način zaštite i promicanja tih prava.

Autorice u šestom poglavlju obrađuje četiri oblika odgovornosti zdravstvenih djelatnika: građansku, kaznenu, prekršajnu i disciplinsku odgovornost. Te su odgovornosti prvi put u Republici Hrvatskoj obrađene na jednom mjestu. Cjelokupno je poglavlje vrlo zanimljivo baš stoga što hrvatska sudska praksa u području tužbi zbog pogrešaka u liječenju ili medicinskim postupcima postaje sve bogatija i složenija te će stoga tako koncizno objašnjeno i obrazloženo poglavlje, kojem su autorice posvetile skoro trećinu ovog izdanja, naići na izniman interes ne samo pravnika već i zdravstvenih djelatnika kojima može biti izvrstan putokaz što je dopušteno, a što nije u njihovu svakodnevnom radu. Poglavlje time i daje odgovore na pitanja kako izbjeći možebitne pogreške prilikom pružanja zdravstvene zaštite, pogotovo jer su autorice posebno obradile najčešća kršenja koja se javljaju pri obavljanju zdravstvene djelatnosti. Također, u knjizi se obrađuju i pojedinačne inkriminacije kaznene odgovornosti zdravstvenih radnika te prekršajna i disciplinska odgovornost. Ovdje bih posebno izdvojio i odjeljak 6.1.4.1. u kojem se obrazlažu perspektive regulacije građanske odgovornosti s posebnim osvrtom na *no fault compensation model* kao jedan od alternativnih načina osiguranja primjerene naknade pacijentu a da se ne utvrđuje krivnja štetnika, kojim se ujedno osigurava i vrlo precizno bilježenje svih nepoželjnih događaja kako bi se iste pogreške izbjegavale u budućnosti.

Sedmo poglavlje posvećeno je zdravstvenim komorama i njihovoj ulozi među nadležnim institucijama u kreiranju zdravstvenog sustava. Komore su ustanove kojih je osnovna svrha i zadaća štiti prava i zastupati interese svojih članova, ali i brinuti se o poštovanju etičkih i deontoloških načela struke te, u tom smislu, izricati odgovarajuće mjere onima koji u svojem profesionalnom radu ne poštuju ta načela, što uključuje i trajno oduzimanje odobrenja za samostalni rad pružateljima zdravstvenih usluga.

Završno, osmo poglavlje daje pregled nadzora nad pružanjem zdravstvenih usluga - to su stručni nadzor, unutarnji nadzor te zdravstveno-inspekcijski nadzor.

Sva su poglavlja obrađena cjelovito, sistematično i jezgrovito. Kako se u praksi zdravstveno pravo pojavljuje kroz čitav niz propisa kojima su regulirane zdravstvene djelatnosti, kao i kroz propise o pružanju zdravstvene zaštite i organiziranju zdravstvene djelatnosti, nužno ih je u pravnoj teoriji sustavno povezati, što su autorice ovom knjigom i postigle, otvarajući mjesta daljnjim razradama znanstvenih radnika, ali i praktičara, pojedinih područja zdravstvenog prava.